

Tas Patweeschu lauschu draugs.

1835. 9. Mei.

19ta lappa.

Taunas sinnaß.

No Pohlu semmes. Ka semneeki gan daschreis labbaki, ne kà pats kalenderis sinn isteikt, kahds laiks us preekschu buhschoht, to mums arri schis stahsts mahzihs. 2 juhdses tahlumà no Warschawas pa pirmahm April-mehnescha deenahm arri tikpatt jauks pawaffaras laizinsch bija, kà pee mums, un ka kates dohmaja, wassara jau nahskoht. Tatschu gans pascha muishas kunga preekschâ teize, ka wehl pa leeldeenahm sneegi buhschoht. Kungs krattija galwu, ne tizzedams, un gans sohlija, kungam zauru gaddu bes lohnes kalpoht, ja ne notiktu, kà effoht fazzijis. Kungs, ar winnu derredams, peenehme wiinna sohlishchanu un turpretti pats apsohlija, 30 aitas winnam par dahwanu doht, ja pa paschahm leeldeenahm wehl sneegi nahktu. Ohtrâ leeldeenâ tahs 30 aitas gannam bija rohka, jo nakti jau tik dauds sneegu bija krittuschy, ka laudim ar kammanahm bija ja-brauz us basnizu. — No kurrenes muhsu laikôs kalenderutaititaji sadabbu sawas mahzibas: kahds laiks us preekschu buhs, to jau zittâ gaddâ schinnis lappâs (1832. 3schâ l.) effam stahstijuschy, fazzidami: ka wiinni ketrâ gaddâ laiku eeleskoht kalenderi tahdu paschu, kahds laiks preeksch 19 gaddeem teescham bija; jo effoht atradduschy, ka laiks arween pehz 19 gaddeem drihs kà atjaunojotees. Wet pehz kahdahm simehm semneeki brihscham tik riktygi proht nolemt, kahds laiks buhs, to itt labprahet gribbetum sinnaht, ka arri zitteem warretum to fluddinahet un us to palihdseht, ka arri zitti to isprohwetu un ka tad us preekschu schy gudriba wisseem par labbu nahktu.

No Londones. Deews mums zilwekeem prahtu irr dewis, un arri sawus swehtus wahrduß dahwinajis, lai mehs ar prahtu winnus fanemmam, jo tikween tad wiinni mums par kahju spihdekli warrehs buht un par gaischumu us wisseem zesseem (Dahw. ds. 119, 105.). Wet kuresch zilweks winnus ne ar pilnu prahtu fanemm, tas winnus pahrgrohsa, few pascham par pasuschanu. Tâ eeksch

Londones baggats kohpmannis, Laksintann ar wahrdu, un furram zitti laudis bija eerunnajuschi: ne effoht wis grehks, bet ihstena deewabihjaschana, bih beli woi dseefmu gramatu usschkirt un pehz perschineem raudsicht, kahds darbs woi zetsch Deewam patihkoht, woi kas us preekschu effoht gaidams, kas darrams, — tas arri ne fenn bihbeli usschkire, usgahje to weetu: "Wiasch saweem engeleem pahr tewim pawehlehs, un tee temi us rohkahm neffih, ka tu sawu kahju pee almins ne dausi" un — luh! lehje tuhlihn zaur lohgu us eelu un lause abbas kahjas.

No Sprantschu semmes. Ufkahrt masas pilssehtas tannî aprinkî, fo fauz: Gard, scho pawaffaru dauds wilki rahdijahs. Zapehz arri diwi fainneeki pehz pabeigteem darbeem, ar bissehm muggurâ, gahje meschâ, wilkus meddiht. Bet saweem behrneem bija pawehlejuschi, lai pa to starpu ne drihstahs, no mahjahm laukâ eet. Weenam tif weens pats dehs bija, puika jau no 14 gaddeem, bet wehl arween aplam leels smeeklinfch. Schis tatschu leen meschâ, tehnam pakkat, shepjahs ais kohka un sahlt kaukt, tihri kâ wilks. Tehws, pakrehflibâ winnu teescham par wilku turredams, schauj un — ak tawu nelaimi! sawu pafschu behrnu noschauj.

No Jerusalemes, wezzu Juhdu semmê. Schi semme, kas eefsch Ahfias irr, peederr pee Turku walstibas un no turrenes kristigs mahzitajs preeksch 3 gaddeem ir rakstijis tâ: "No tahlenes jau eeraudisjam Jerusalemes-pilssehtu, kas wehl arween lohti skaisa irr un zittkahrt pa wissu pafauli tappe flaweta. Jauki gan wehl isflattahs no tahlenes, bet jo tuhwiki winnai nahk, jo wairak winnas spohschums suhd. Muhsu waddoni eefahje ahtraki jah, un ne ilgi — tad arri mehs jau bijam pee pilssehtas wahrteem. Gegahjam Greekeru klosteri, fur muhs gan eefahkumâ tif mihligi ne fanehme, bet tif ka arri ohers mahzitajs atnahje, gahje wifs labbi. Mannâ kambari, fur es jau preekschlaikâ biju dsihwojis, man no jauna wiffas tahs behdigas dohmas nahje prahtâ, kas man tobrihd' bija, kad pirmureis' scho nabbagu atstahdu pilssehtu usflattijohs. Bet paldees Deewam, taggad man beedris bija klahf un es arri tê Deewa mihlestibu un gudribu atsinnu, ka wiasch muhs strahdneekus pa diweem lizzis iseet, jo beedris man eedrohshinaja, mihligi fazzidams: Mums ja-strahda ar zerribu un ja-uswarr ar pazeeschanu. — Kohlera-sehrgas deht mehs schoreis' ilgi ne warrejam palift Jerusalemi, bet taf apmeklejam tohs nabbagus Schihdus, furru deht ihsten bijam nahkufchi un furreem tê wehl irr basniza ar 10 kambareem. Tê arri redsejam to gabbalu muhra, kas wehl no tahs staltas basnizas irr pahr, fo kehnihsch Salamans ustaisija. Scha muhra leelaki almini irr 9 pehdas garumâ un puffzettortu pehdu plattumâ. Muhris pats wehl irr 73 pehdas garumâ un 31 pehdu augstumâ. Turki prassa no Schihdeem kattrâ gaddâ par to brihwibu, scho muhri apmekleht, fints tuhkstohsch dahlderus. Zur nu sehdu tee nabbagi Schihdi us ta muhra gabbalinu un raud pahr sawas basnizas ispohtischanu un zerre, ka wiina gan atkal tiks usbuhweta. Bet mehs dohmajam, ka ta basniza, kas no dsihweem almineem us to Praweeschu un Apustutu grunti jausbuhwe, irr taggad jo wairak wehlejana un us schahs basnizas usbuhweschannu

lai dohdahs neween Schihdi, bet arri kristiti laudis. Arri tew un man waijadsetu derrigeem afmineem buht. — Pa Jerusalemes eelahm staigadami meh's daudsreis tohs wahr'dus peeminnejam, ar kurreem Jesus scho pilssehtu usrunnaja, kad ta wehl sawâ skaisumâ pastahweja. Un schodeen, kad jau taisijamees us zellu, un pehdigu reisi to Turku basnizu apskattijam, kas tur stahw, kur Jesus mirris, un affaras mums nahze azzis, es kluffam Pestitaja wahr'dus wehl isfazziju: "Alf Jerusalemi! kaut jelle tu arridsan sinnatu, un paschâ schinnî tawâ laikâ, kas pee tawa meera irr waijadsigs! Bet nu tas irr apsehpts preefsch tawahm azzim." (Luhf. 19, 42.) — No 30tas August tik lihds 12tai September palikkam tur. —

D. St—m.

• Pahr Sahmu=semmi un Mohn=fallu, Widsemmes juhâ.

Juhs, mihli katweefchi, 16ta lappâ schâ gadda gahjumâ ko par Sahmu=semmi un Mohn=fallu essat lassijuschî. Klausaites wehl ko par schahm abbahm fallahm. Tas, kas jum's to stahsta, tas tur sawâ jaunumâ 6 gaddus dshwojis, un schahs abbas falsas, un to pilssehtu, kas us Sahmu=semmes irr, deesgan redsejis. — Tas nu sin-nams taggad 30 gaddi irr, kad es no turreenes atpakkal atnahjis, un wiss tur gan wairs tâ ne buhs schinnî brihdi, kâ tobrihdi bij, bet tomehr dauds zittadi tas tur tak ne buhs palizzis. Zittadus zilweku gihmus es tur gan atrastu, kad es nu atkal us turreen' aishrauktu, jo lab's pulks no manneem mihleem draugeem un pasihstameem, kas man tur bij, jau pee Deewa aishgahjis, un zitti atkal, kas tur wehl dshwi, nu jau wezzi palikkuschî. Bet kad es nu tur arri zittadus zilweku gihmus atrastu, tad tomehr pilssehts un semme man tak buhtu wehl labbi pasihstami.

Sahmu=semme patte irr deesgan leela. Winna ar abbahm masahm fallahm Mohn un Ruhno kohpâ tik leela, ka pee mums weens bruggu=teefas aprinkis. — Schahm fallahm kohpâ arri sawa ihpascha bruggu= un semmes=teefa, bet schahs abbas appaksch Widsemmes augstas Subbneraterra=teefas stahw. Us Sahmu=semmes atrohd 12 basnizas=draudses, jeb kirksephles, un us Mohn=fallu 1 un us Ruhno arri tik 1 draudsi. Pee ikkatras basnizas, kas us semmehm, saws mahzitais, un pee tahs Luttera kauschu basnizas, kas pilssehtâ, 2 mahzitaji bij un laikam arri taggad irr; un pahr wissfeem scheem mahzitajem weens superdents. Winneem arri sawa ihpascha basnizas=teefa jeb konsistoria. — Tur arri pulku muischu un pulku leelungu. Kad wissas muischas, no kurreahm daschas gan lohti masas, kohpâ skaita, tad bes mahzitaju un mahzitaju=atraitnu muischahm us 130 isnahk. — Schê waijag' sannaht, ka pee katras mahzitaja=muischas arri weena mahzitaja=atraitnes muischina, kur, kad mahzitais mirris, winna atraitne un bahrini dshwo, woi arri ko tee, kad paschi tur ne grihb dshwoht, us renti isdohd. Mahzitaji tad nu tur warr ar drohschu un preezigu prahtu sawus mahzitaja darbus strahdaht, jo winni sinn, kad sawas azzis buhs aisdarrijuschî, winnu atraitnes un bahrini ne buhs atstatti. Deews lai to teem, kas to tâ irr isdarrijuschî, schehligi atmakfa. — Tee leeli=kungi, kas tur dshwo, kohpâ peederr pee sawas paschas draudsisas. Winneem sawi landrahta=kungi un saws ihpascha sanahkschanas=nams jeb Ritteruhsis. — Kad nu tur tik dauds basnizu un muischu, tad tur sinneem arri labba teefa semneeku buhs. Un tâ tas arri irr. — 35 tuhstokchas wihristu un seewisku dwehfeles kohpâ gan warr rehlinahk. Winni irr Jggauni un dshwo tâ, kâ zitti Jggauni, apzemôs, kurreu daschâ 20 woi wairak sehtas kohpâ irr.

Sahmu=semme patte irr weetahm smilshaina, bet wissuwairak, kâ es to atraddis, akminalina. Kur ta akminalina, tur tik dauds akminalu irr, kâ laudis to semmi ne warr apstrahdaht, kad akminalus ne nolassa. Tahdi tihrumi, kur akminalina semme, irr ar akminalu sehtahm aptaisiti. Winni krauj, zil warredami, akminalus ap tihrumem, un winni tohs sinn tik labbi kraut, ka tee kahdu 3 pehdu augstumâ un lihdseni, kâ muhris

stahw. Us tihromeem pascheem wehl atrohð afminu tschuppas, fo laudis fakrahwuschi, un us dascha tihroma tee tik beesi, fa ne desmit sohlu semme starp afminu tschuppahm. Schur un tur arri lohti leeli afmini, kurrus ne weens ne warr kustinahf. Es arri pee juhrmallas tihromus redsejis, fur tik dauds masu afminu, fo ohlinas fauz, fa ajs semmi gan drihs ne fur ne nomannijsa. Schè tee laudis fawu sehflu us schahm ohlinahm sehj un ee-arr, fà warredami, un labbiba starp scheem maseem afmineem aug.— Meschu us Sahmu-semmes weetahm dauds, weetahm mas. Us Mohn-fallas tik masas birses ween, kurras ar sehtahm apraisitas atrohð. — Augstu kalnu ne us fatras irr. Det us Sahmu-semmes weenà weetà es pee juhrmallas tahdu augstu, un stahwu afmina krasu redseju, fa, kad us appakschu, us juheu, ffattijohs, man galwa sahze reibt. Schè appakschà wilni pahr leelem afmineem lausahs, pee krasa sittahs, atpakkal metahs un ar teem, kas schnahfdami nahze, fà kautin kahwahs. Kas tur ar laiwu gribbetu braukt, tas gan paliktu pasubdis.

Tas pilsehts, kas us Sahmu-semmes beenas-widdus puffes, un fo par Ahrensburgu fauz, irr pee paschas juhrmallas. Wirsch naw leels, bet tomehr leelaks, ne fà daschi Widsemmes un Jggauu semmes-pilsehti. — Des tahs Luttea kauschu basnizas, kas preeksch Wahzeescheem un Jggauweem, tur arri weena Kreewu basniza. Labba teefa nammu irr no muhra un zitti no scheem irr augsti. Pilsehtinsch irr jauks gan, bet ne gribb ne weenam, kas no fahdas leelas pilsehtas tur atnahf, patift, fa tur tahda flussa buhschana, un fa tur us eelahm tik mas kauschu reds. Es tur daudsreif zaur daschu garru fahnas-eelu gahjis un ne weenu zilweku redsejis. Tur gan irr fahda andele jeb prezzeschana pahr juheu ar zitteem pilsehteem, wissuwairak ar Nihgu un Pehrnamu; fuggi gan nahf un eet, bet tomehr fa irr masa leeta. Un tapeh, fa tur masa andele, un arri tapeh, fa tur ne fahds zelsch us zittu pilsehtu zauri eet, tapeh, tur arri tahda flussa buhschana.

No Ahrensburgas eet weens jauks leel-zelsch pahr wissy Sahmu-semmi un isnahf us Mohn-fallu, un eet pahr scho pahri un isnahf tad us Nehwales Jggauu semmi. Schis zelsch irr weetahm dauds werstes tablumà fà peh, schnohres taisns; retti fur smilshains un retti fur ruddens un pawaffaras laifà dublains. Es winnu gan drihs wiss-zauri atraddu ar ohlinahm un swirgsdehm apsegtu. Werstes stabbi tur ne no kohka, bet no muhra; appakschà plaschi un us muhra fahjahm, un augscham teewi, un ja es labbi atminnohs, winni trihs-stubrigi un us fatra weena masa afminu bumba. Fur tas zelsch taisns, tur weens zilweks, kam labbas azzis, daschus tahdus tohrnischus weenu pakkal ohtra, weenà strehki reds. Starp Sahmu-semmes un Mohn-fallas irr, fà jau 16tâ lappâ stahstihst, juhras schaurums, jeb juhras gatwa. Scho fauz par masu Sundi, un starp Mohn-fallas un Nehwales Jggauu-semmes zitta tahda gatwa, fo par leelu Sundi fauz. Kad naw seemas laifs, tad tur ar leelahm laiwahm, fur ne tikween zilwekus, bet arri sirgus un wahgus eekschà nemm, pahri zekahs. Seemas laifà, kad labba falna bijusi, pahr leddu pahri brauz. Daschureisi gaddahs, fa reismanni pee fahdas mallas atbrauz un pahrzekamas laiwus pee ohtras mallas. Kad tas fà, tad schee us ihpaschas weetas ugguni uskurrina un leelus duhmus pataifa. No teem duhmeem zehlaji reds, fa winnus gaida, un winneem bes kaweschanas, kad tik wehjsch ween naw padauds pretti, pahri ja-nahf. Brihscham gan pee pahrzekschanas mas, woi arri ne pawissam fahda kaweschana, bet brihscham arri, kad stiprs wehjsch pretti, un ne gribb nostahtees, ihpafchi pee leelas Sundes, fahdas pahri neddekas ja gaida, kamehr pahri teef. 9

Lihðf 7. Mei pee Nihges irr atnahfuschi 278 fuggi un aisbraufuschi 98.

Brihw drikkelt. No juhrmallas-gubbernementu augstas waldischanas puffes:
Dr. C. E. Napierfsky.